

Vikingaåsens skola
Arbetsplan 16-17

JOMALA KOMMUN

VIKINGAÅSENS SKOLA

ARBETSPLANENS TEXTDEL
LÄSÅRET 2016 - 2017

Granskad inom skolan och av föräldrar, jan-april 2016
Godkänd av kommunen, _____

INNEHÅLL	sida
Målsättning och verksamhetsidé	3
Värdegrund	3
Plan för förverkligande av grundskolans målsättning angående Ålands självstyrelse	4
Skolans undervisnings- och kunskapssyn	5
Plan för skolans arbete mot droger	5
Jämställdhet	7
Skolans timresurs	8
Timresursens storlek och användning	8
Undervisningsarrangemang	10
Tyngdpunkts- och temaområden	10
Elevhandledning och andra stödåtgärder	11
Undervisning utanför skolan och övrig verksamhet	12
Övervakning av elever	12
Elevvård	13
Lärarnas planeringsarbete	14
Inledande samlingar	15
Samarbetet med föräldrar/elever/förundervisningen	15
Skolan-hemmet-elevinflytande	15
Skolan-förundervisningen	16
Läxpolicy	18
Klassammansättningar och gruppindelningar	19
Utvärdering	19
Skolans timplan	20
Bestämmelser	22
Förteckning över för eleverna viktiga personer	23
Ämnesplaner	24
Daghem-skola, samordnad arbetsplan	54
<i>Övriga planer för skolan bifogade</i>	

MÅLSÄTTNING OCH VERKSAMHETSIDÉ

VÄRDEGRUND

Styrdokumenterna för verksamheten vid Vikingaåsens skola är landskapet Ålands läroplan för grundskolan samt gällande grundskollag och förordning.

För att kunna uppnå de mål som anges i dessa dokument arbetar skolan för att eleverna skall

- lyckas och känna sig värdefulla
- ha lust att lära
- känna trivsel och trygghet
- utveckla kreativitet och sociala färdigheter
- ta ansvar

Skolan skall vara en trygg plats där barn blir inspirerade till sökande efter kunskap och övande av färdigheter.

PLAN FÖR FÖRVERKLIGANDE AV GRUNDSKOLANS MÅLSÄTTNING ANGÅENDE ÅLAND OCH SJÄLVSTYRELSEN

Årskurserna 1-4:

Arbete med självstyrelsens symboler, Ålands flagga, vapen och frimärken. Genom naturvandringar och utflykter strävas till att grundlägga ett bestående intresse för Ålands natur och tidigare generationers kulturlämningar.

Eleverna bekantar sig närmare med Ålands övriga kommuner utgående från hemkommunen. Fakta samlas och dokumenteras på olika sätt. Genom lek och rörelse, sång, dans och drama gestaltas åländska traditioner.

Årskurserna 5-6:

Grundläggande fakta om självstyrelsens tillkomst bearbetas genom ett upplevelsebaserat lärande.

Centralgestalterna i självstyrelsens tillkomst och utveckling lyfts fram. Lagtingets och landskapsregeringens uppgifter tydliggörs.

Genom besök i t ex Ålands Konstmuseum och Önningebymuséet bekantar sig eleverna med åländska konstnärer.

SKOLANS UNDERVISNINGS- OCH KUNSKAPSSYN

Vägledande, då det gäller skolans kunskapssyn, är att tillräcklig tid ges till övning av grundfärdigheterna tala, läsa, skriva och räkna.

Skolan skall ge eleverna "egna kunskapskrokar" som hjälper dem att lättare kunna hantera det totala kunskapssamhället. Skolan skall ta till vara elevernas egna idéer och teorier, låta dem upptäcka och pröva lösningar samt bekräfta och uppmuntra till glädje vid framgång.

PLAN FÖR SKOLANS ARBETE MOT DROGER

Utgångsläge: Sambandet mellan rökning och alkoholdebut är tydlig, likaså mellan tidig alkoholdebut och hög konsumtion i vuxen ålder.

Benägenhet att testa sniffning och andra droger minskar ju högre debutåldern för tobak och alkohol är. Därför är det viktigt att både barn och vuxna får större kunskap om konsekvenserna av missbruk av alkohol och droger för individen och samhället.

Vikingaåsens policy

Rökning, sniffning, bruk av alkohol eller andra droger är inte tillåtet inom skolans område.

Om en elev som bryter mot något av ovanstående påträffas inom skolans område eller i dess närhet tar klassläraren omedelbart kontakt med elevens föräldrar, vilket alla elever skall känna till.

Alla vuxna i skolan har skyldighet att meddela misstankar om eventuellt bruk till skolans föreståndare, som tillsammans med elevens klasslärare undersöker förhållandet.

Föreståndaren är, med stöd av skolans hälsovårdare och lärarkollegiet, ansvarig för skolans arbete mot droger.

Förebyggande åtgärder

Allmän information om tobak i åk 1-6. Information om alkohol, narkotika, sniffning i åk 4-6.

Information ges främst av skolans lärare. Skolan bistås av bl a skolhälsovårdaren, skolpsykologen, polisen, fältarbetarna.

Nära samarbete med Hem och Skola-föreningen. Sträva till att skapa och fördjupa en ” Jag-bryr-mig-om-dig”-känsla inom skolsamfundet.

Åtgärdsstrategier för akuta situationer

Om tobaksrökning, sniffning eller missbruk av alkohol eller narkotika upptäcks hos enskild elev eller elevgrupp tar klassläraren omedelbart kontakt med berörda föräldrar. Klassläraren, skolans hälsovårdare och föreståndaren diskuterar därefter tillsammans med elev och föräldrar fram ett åtgärdsprogram. Aktiv hjälp kan behövas för att familjen skall få kontakt med exempelvis följande vårdinstanser:

Socialkansliet (barnskyddsärenden)

Barn- och ungdomsbyrå

Folkhälsans familjerådgivning

Medicinsk expertis

Tystnadsplikten inom skolan styrks med personalens underskrift.

Utvärdering

Utvärdering av skolans plan i arbetet mot droger skall ske regelbundet.

JÄMSTÄLLDHET / JÄMLIKHET MELLAN KÖNEN

Skolans uppgift är att aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Det sätt på vilket vi i skolan bemöter flickor och pojkar, samt de krav och förväntningar vi ställer på dem bidrar till att forma deras uppfattning om vad som är kvinnligt och manligt.

Vi har i skolan ett ansvar för att motverka traditionella könsmönster.

Viktigt är därför att vi ger utrymme för eleven att pröva och utveckla sin förmåga och sina intressen oberoende av könstillhörighet.

Övergripande mål:

I vår skola bemöts alla oavsett kön på ett jämbördigt sätt. Med detta avses likvärdiga förväntningar, krav och rättigheter.

I vår skola får både flickor och pojkar utvecklas optimalt.

Vår skola är lika motiverande, anpassad och intressant för både flickor och pojkar.

Delmål:

Vidta omedelbara åtgärder när barn använder våld.

Förhindra att barn kränker varandra i ord och handling.

Fånga upp barn som lever med våld i hemmet.

Stärka en sund självkänsla hos alla barn.

Ge flickor och pojkar lika mycket utrymme.

Bedöma flickors och pojkars prestationer könsneutralt.

För att nå målen krävs:

Aktiv skolledning och skolpersonal.

Stöd från föräldrar, organisationer, administration och beslutsfattare.

Kontinuerlig uppföljning och utvärdering.

Utbildning och fortbildning.

Handledning.

SKOLANS TIMRESURS

TIMRESURSENS STORLEK OCH ANVÄNDNING

Timresurs enligt fastslagen budget

Läsårsstarten	2016
Allmänundervisning	429h
Specialundervisning	65h
IT-handledning	7h
Tyska (bekostas via såhd)	4h
Sammanlagt	505h

Användning:

<i>Elevernas bastimmar</i>	327h
<i>Delning av storklass</i>	42h
<i>Samordnad specialundervisning</i>	24h
<i>Specialklassundervisning</i>	22h
<i>Speciallärartid till enskild elev</i>	21h
<i>Stöd, för elever som ännu har svårt att fungera i grupp</i>	24h
<i>Frivilliga språk, åk 5-6</i>	12h
<i>Klassföreståndaruppgifter</i>	16h
<i>IT-skötsel</i>	7h
<i>Musikevenemang, boksamlingar, AV</i>	3h
<i>Stödundervisning</i>	6h
<i>Övervakning av elever som väntar på skjuts</i>	1h

(24h har härutöver äskats för egen lärare till elev som är i behov av fortsatt enskild undervisning)

Allmänundervisningens **42 delningstimmar** används för att dela klasser och årskurser i mindre undervisningsgrupper, i första hand för att säkerställa inläringen av baskunskaper. Timmarna motsvarar knappt två lärartjänster och påverkar således direkt både lärartäthet och antalet klasser. För att dra största möjliga nytta av resurstimmarna skapas ibland grupper över klassgränserna. Elever som har svårt att fungera i grupp kvarstår. När antalet storklasser nu kan minskas frigörs tacksamt stödläraresurs för den mindre grupp elever som ännu behöver intensifierad individuell handledning. Åtgärden innebär att storklasserna samtidigt kan tillförsäkras stärkt arbetsro. Stödet siktar mot att barn smidigt anpassas till storklassens gemenskap.

I mån av möjlighet ordnas regelbundet extra stöd för de elever som har svårt att lära sig engelska. Syftet är att öka möjligheterna till muntlig övning. De största grupperna i frivilliga språk delas på samma grund. Slöjdgrupper måste delas av säkerhetsskäl. Resurstimmar åtgår till övervakning vid skjutsar, specialuppgifter enligt avtal samt till allmän stödundervisning.

UNDERVISNINGSSARRANGEMANG

TYNGDPUNKTS- OCH TEMAOMRÅDEN

1. Basfärdigheter

Undervisningen fokuseras på färdigheterna tala, läsa, skriva och räkna.

2. Social kompetens

Eleverna skall regelbundet träna olika former av samarbete och få hjälp att lära sig lösa konflikter.

3. Utförande

Värdet av ett omsorgsfullt arbete betonas och lyfts fram. God handstil uppmuntras.

4. Friskvård

Med målet att väcka ett livslångt intresse för motion och rörelse fortsätter skolan satsningen på att ge eleverna många tillfällen och mycket tid för lek, idrott och friluftsliv.

5. Vår närmiljö

Via kunskap om egen närmiljö ges eleverna efterhand ökad beredskap att förstå resten av omvärlden.

6. Digital kompetens

De digitala medierna används för att hålla undervisning och lärande i takt med samhällets utveckling.

ELEVHANDLEDNING

Elevhandledning upprätthålls i samband med den dagliga undervisningen. Vid behov genomförs individuella samtal mellan elev och lärare. Eleverna skall få stöd, hjälp och uppmuntran att klara av sin skolgång så bra som möjligt. De skall handledas så att de får god självkänsla och gott självförtroende. Elevhandledningen skall befrämja en positiv attityd för studier och arbete.

STÖDUNDERVISNING

Elev som på grund av sjukdom eller annan omständighet blivit efter i sina studier erhåller stödundervisning. Extraledighet berättigar inte till stöd. Stöd ges i första hand av ordinarie lärare, främst inom gruppens ram och efter behov under speciallärares handledning. Stödinsatser ges tillsvidare via smågruppsundervisning till elev som inte förmår anpassa sig till skolans vardag, efter utredning och i nära samarbete med hemmet. Vid behov ordnas undervisning på alternativ plats. Språkstöd i svenska ges de barn som har annat modersmål än svenska. Tillfällig läxhjälp ges enligt elevvårdgruppens beslut och inom stödundervisningens resurs.

SAMORDNAD SPECIALUNDERVISNING

Denna resurs sätts in då stödåtgärderna inom klassundervisningens ram inte bär frukt. Ett skriftligt åtgärdsprogram, som berörda parter (elev, förälder, klasslärare, speciallärare) undertecknar, upprättas. Åtgärdsprogram administreras av specialläraren och uppdateras minst en gång per termin.

SPECIALKLASSUNDERVISNING

Ges till elev som behöver följa individuell undervisningsplan (IP), i ett eller flera ämnen. Stödformen kräver myndighetsbeslut, baserat på skolpsykologs expertutlåtande.

DYSLEXIPLAN

Skolan utgår tillsvidare från den plan som är gemensam inom SÅHD.

UNDERVISNING UTANFÖR SKOLAN OCH ÖVRIG VERKSAMHET

- Exkursioner och studiebesök företas till olika platser på Åland.
T ex Getabergen med Trollstigen, Käringsund, Posthuset i Eckerö, Jakt- och fiskemuséet, Jomala runt, Degerby och Föglö kyrka, Kastelholm, Bomarsund, Vikingaby i Saltvik, Vårdö och Hummelvik, Herrö, Självstyrelsegården, Mariehamn etc
- Eleverna kan delta i idrotts- och kulturevenemang.
- Simhallsbesök företas i första hand av årskurserna 1-4. I de äldre årskurserna prioriteras barn som ännu inte är simkunniga.
- Kulturella och musikaliska grupper ges tillfälle att uppträda i skolan.
- Temadagar eller andra speciella arrangemang kan tillfälligt ändra läsordningen och därmed skoldagens och lärares arbetstider.

ÖVERVAKNING AV ELEVER

Eleverna övervakas före skolan börjar, under raster och i väntan på skolskjuts. Lärare ansvarar för övervakningen. Elevassistenterna utgör lärares ”förlängda ögon/öron” och följer elevernas rastaktiviteter som en del i sitt arbete. Som mest finns tiotalet vuxna på rast, försedda med lättsynliga funktionärsvästar.

ELEVVÅRD

Elevvårdsgrupp

Består av skolans föreståndare, skolpsykologen, skolans speciallärare samt skolhälsovårdaren. Klasslärare som berörs deltar. Gruppen sammankommer varje vecka. Föräldrar informeras då deras barn behöver extraåtgärder och kallas till möte för överenskommelser och beslut. Vid kollegiemötet delges övriga lärare och assistenter nödvändig information. Övrig personal informeras då de berörs.

Krisgrupp

De ovannämnda personerna i elevvårdsgruppen utgör också skolans krisgrupp, som vid olyckor eller dödsfall i skolan skall vidta åtgärder enligt uppgjord krisplan (bilaga).

Arbetet mot mobbning

Skolans ledning samarbetar med respektive klasslärare för att mobbning som pågår så snabbt som möjligt skall upphöra. **KiVa-skola** används som en förebyggande metod mot mobbning. Vikingaåsen deltar i KiVa-skolas årliga kartläggning gällande mobbningsfrekvens, vilken delges föräldrar. I åk 1-6 finns materialet ”**Livskunskap**” som likaså stärker barns empatiska färdigheter.

Betonas fortsättningsvis att mobbning motverkas bäst genom det förebyggande arbetet. God skolmiljö och gott samarbete med föräldrar är nyckeln till framgång. Skolans vuxna skall ange tonen för de positiva samarbetsformer som är grunden för elevernas trivsel. Lärarna, men även annan personal, deltar i fortbildning och interna diskussioner för att få bättre beredskap i hur man framgångsrikt samarbetar med barn och föräldrar.

I Vikingaåsen har arbetet med fadderklasser varit framgångsrikt. Återkommande samlingar och aktiviteter, där hela skolan deltar, har som syfte att stärka samhörigheten inom hela skolan. I samarbete med föräldraföreningen stöder skolledningen lärarnas och klassföräldrarnas arbete att på samma sätt öka samhörigheten inom den egna klassen. Hög vuxentäthet prioriteras under raster och väntetider. Alla anställda i skolan uppmanas värna om elevernas trygghet.

LÄRARNAS PLANERINGSARBETE

Av skolans totala antal ($21 \times 3 \times 38 = 2\,394$) samplaneringstimmar, används 1 604 h för veckovisa planeringsmöten.

Till utvecklingssamtal åtgår c. 350 h

Lärarna samlas tre gånger per läsår till pedagogisk afton, ($21 \times 3\text{h} \times 3\text{ggr}$) 189h.

Resterande 251h (12h/lärare) används till

- elevvårdssamtal
- övriga kontakter till hemmen
- arbetet mot mobbning
- uppgörande och uppföljning av stödåtgärder
- samarbetet med skolhälsovården
- samarbetet med skolpsykologen
- samarbetet med barnomsorgen
- samarbetet med BUP
- samarbetet med förundervisningen
- personalmöten
- samarbetet med föräldraföreningen (HoS)
- detaljplanering och genomförande av temadagar/-veckor, friluftsfest- och idrottsdagar, kulturevenemang, avslutnings- och julfestprogram m.m.
- samarbetet med andra skolor
- kontakterna med organisationer, föreningar, inrättningar
- övriga uppgifter och evenemang som tillkommer under läsåret och som skolan förväntas ta del i

INLEDANDE SAMLINGAR

Klasserna inleder i regel dagens arbete med samling i eget klassrum.

Skolan håller därtill regelbundet gemensamma samlingar. Bl a Jomala bibliotek och Jomala församling samarbetar med skolan vid olika samlingar.

SAMARBETET med föräldrar/elever och förundervisningen

SKOLAN – föräldrar/elever

Målsättning: Att under elevens hela skoltid befrämja det intensiva samarbetet med föräldrar/elever, som verkar vara helt naturlig i årskurs ett, genom

- att engagera föräldrar vid talkoarbete, utflykter, studiebesök, exkursioner
- att föräldrar aktivt kan medverka till skolans pedagogiska utveckling, bl a vid skolföreståndarens årliga inbjudan till utvärdering av arbetsplanen
- att föräldrar medverkar i undervisningen, ex. intervjuer om specialintressen, resor m.m.
- att varje läsår inbjuda föräldrar och barn till utvecklingssamtal
- klassvisa föräldramöten
- klassevenemang där både föräldrar och barn kan delta
- information på skolans egen hemsida, www.vikingaasen.ax
- att föräldrar på lärportalen Fronter har tillgång till uppgifter om klassen och skolan
- att föräldrar och andra berörda får tillgång till bra information på skolans hemsida

- att i samarbete med föräldraföreningen ordna föredrags- och informationstillfällen, samlingar och fester
- att på skolan inbjuda till öppet-hus samt elevutställningar
- att skolan är representerad på föräldraföreningens årsmöte
- att föräldrar är välkomna till skolan när de så själva önskar
- att utveckla elevinflytandet via elevrådet
- att i beslut alltid prioritera barnens intresse
- att skolpersonal följer sin skyldighet att vid behov göra anmälning till barnskyddet samt att vid våld och hot om våld tillkalla polis

Lärarkollegiet har som målsättning att göra föräldramöten mer engagerande och meningsfulla, t ex via smågruppsdiskussioner om aktuella saker inom skolvärlden, samt att informationen till föräldrarna skall bli en kontinuerlig och självklar del av skolarbetet. Lärarna sänder regelbundet information till hemmen om klassens verksamhet. Information delges även via skolföreståndarens brev. Skolan informerar digitalt med hjälp av lärportalen Fronter samt därtill på egen hemsida. På kommunens hemsida finns en länk till skolans hemsida. Höstterminens första föräldramöte hålls i de olika klasserna före föräldraföreningens höstmöte.

SKOLAN - FÖRUNDERVISNINGEN

Skolans lärare och personal från förundervisningen möts regelbundet höst och vår för att dels förbereda skolstarten dels för att följa upp arbetet med de nya skoleleverna. Vid gemensamma pedagogiska träffar diskuteras hur arbetet bäst kan fördelas mellan förundervisning och skola.

Skolpsykologen och kommunens specialbarträdgårdslärare deltar i utvecklingsarbetet. Det förundervisningsprogram som föreligger är ett bra stöd för det pedagogiska samarbetet dels mellan daghemmen dels mellan skolan och daghemmen.

I början av vårterminen inbjuder skolan nybörjarnas föräldrar till möte för en första bekantskap med ”skolans värld”. Under mars månad kommer

personal från förundervisningen, specialbarntädgårdsläraren och skolpsykologen till skolan för att ge information om den barngrupp som skall börja skolan. Genomgången är viktig för klassindelningen samt för de stödinsatser skolan ännu behöver förbereda.

Under våren och före inskrivningen besöker barnen skolan med hela sin förundervisningsgrupp, från eget daghem. Denna första gång bekantar sig barnen med omgivningen och följer med hur det är att vistas i skolan. Barnen prövar dessutom skollunchen och upplever en uterast med alla elever.

Vid inskrivningen knyter skolan närmare kontakt med nybörjarna och deras föräldrar. Föreståndaren och, om möjligt, blivande klasslärare tar vid ”inskrivningsceremonin” emot de nya eleverna och deras föräldrar.

Efter inskrivningen genomförs skolbesök i smågrupper med avsikten att närmare bekanta sig med arbetet i en klass. I slutet av maj samlas hela den blivande förstaklassen med sin lärare till en ”första-skoldag”.

Under höstterminen sammankommer skolans lärare och daghemspersonal för att utvärdera barnens skolstart. De nya ettorna ges möjlighet att under den första terminen återbesöka daghemmet.

Utvecklingsarbetet fortsätter för att ge barn en så smidig skolstart som möjligt. Skolorna i Jomala har tillsammans med daghemmen utarbetat en plan för samordning av undervisningen när barnen skall börja skolan.

LÄXPOLICY

Enligt överenskommelse inom SÅHD skall en läxa:

1. Vara en repetition av tidigare genomgången stoff och ha som syfte att befästa kunskap. I takt med elevens ålder och mognad kan även kommande stoff behandlas för att ge eleven en förförståelse inför det som skall tas upp nästföljande lektion.
2. Anpassas så att den kan utföras självständigt. Alla elever behöver alltså inte ha samma läxa
3. Fostra till ökat eget ansvar
4. Följas upp av läraren
5. Vid behov koordineras av klassläraren på lågstadiet. På högstadiet koordineras hemarbetet vid behov av speciellt tillsatta arbetsgrupper som utses av skolans rektor.

Läxläsningen bör behandlas och diskuteras på föräldramöten. Problem skall hanteras i god tid!

KLASSAMMANSÄTTNINGAR och gruppindelningar

De 245 eleverna (enligt kännedom i april 2015) fördelas enligt följande:

Årskurs 1	48 elever	3 enkla klasser	18 + 15 + 15
Årskurs 2	31 elever	2 enkla klasser	15 + 16
Årskurs 3	45 elever	3 enkla klasser	15 + 17 + 13
Årskurs 4	39 elever	2 enkla klasser	20 + 19
Årskurs 5	40 elever	2 enkla klasser	20 + 20
Årskurs 6	42 elever	2 enkla klasser	22 + 22

Specialklassens elever samt de elever som ännu arbetar i liten grupp ingår i ovanstående klassindelning.

Målsättningen är att behålla indelningen i enkla klasser.

I årskurs 3 behövs undantagsvis delning i tre klasser, bl a för att stöda många barn med svårigheter att fungera i grupp. Strukturen med enkla parallellklasser underlättar lärarnas samplanering. Kontinuitet i barns grupptillhörighet befrämjar dessutom samarbetet mellan föräldrar samt samarbetet mellan hemmen och skolan.

Antalet lärartimmar utgör grunden för skolans tid för varje elev. Resursen tillåter att klasser ibland kan delas. Skolan prioriterar insatserna för elevernas basfärdigheter. Klasser delas i första hand i svenska, matematik och språk. I årskurser över 16 elever delas klasserna även i slöjd.

I engelska ges stöd för de elever som behöver mer tid för sin inläring.

Klassöverskridande storgrupper används då skolan försöker hitta vägar att tänja på resurserna, i avsikt att ordna god undervisning i skolans basämnen. Elevassistenterna arbetar i huvudsak med de yngsta barnen.

UTVÄRDERING

Lärare och elever utvärderar kontinuerligt de egna prestationerna.

Utvärdering sker således fortgående om även informellt. I den mer formella utvärderingen av skolans arbete deltar elever, lärare, personal, vårdnadshavare och skolmyndigheter. Utvärderingen sker i de flesta fall genom diskussioner, men även med enkäter. Central utvärdering

utförs av kommunen eller landskapet. Nationellt deltar skolan digitalt i utvärdering kring mobbning.

LÄROPLANENS GRUNDER		TIMPLAN FÖR VIKINGAÅSENS SKOLA					
Föreskrivet timantal i läroplanen		Av skolnämnden fastställt timantal					
Läroämnen	Vikinga- åsen	Åk 1	Åk 2	Åk 3	Åk 4	Åk 5	Åk 6
(min.)	Åk 1-6	per v	per v	per v	per v	per v	per v
Svenska (32)	34	7	7	6	5	4	5
Matematik (22)	27	4	4	4	5	5	5
Miljö och naturkunskap (17)	17						
Omgivningskunskap	8	2	2	4			
Bi, Ge, Miljölära	6				2	2	2
Fysik, Kemi	3				1	1	1
Samhällsorientering (9)	11						
Religion/Livsåskådning (6)	6	1	1	1	1	1	1
Samhällskunskap och historia (3)	5				1	2	2
Konst och färdighetsämnen (44)	44						
Musik (6)	6	1	1	1	1	1	1
Bildkonst (6)	10	1	1	2	2	2	2
Slöjd (8)	11	2	1	2	2	2	2
Gymnastik och idrott (12)	17	3	3	3	3	3	2
Engelska (8)	8		1	1	2	2	2

Vikingaåsens skola
Arbetsplan 16-17

Frivilligt språk	4						
Finska	4					2	2
Tyska	4					2	2
Gemensamma läroämnen sammanlagt min 132 - max 144	141	21	21	24	25	25	25

Elever med frivilligt språk sammanlagt	145	21	21	24	25	27	27
Timantal per vecka	Timantal per vecka						
- max 148	145	21	21	24	25	27	27

BESTÄMMELSER

Skolan är vår arbetsplats.

Tänk därför på att alltid:

- visa hänsyn
- vara artig
- vara ärlig
- hjälpa till
- vänta på din tur
- lyssna till andras åsikter
- använda ett vårdat språk

Regler för allas trivsel:

Kom i god tid till lektion.

Håll god ordning på dina tillhörigheter.

Följ anvisningar och överenskommelser i klassen.

Följ lärares och andra vuxnas anvisningar, även på raster.

Visa hänsyn mot alla som arbetar i korridoren.

Gå då du rör dig inomhus.

Undvik ”skrik och bus” i omklädningsrummet.

Låt lugn och ro råda i matsalen.

Använd ett gott bordsskick.

Klä dig med tanke på att det alltid är uterast.

Ta av ytterskor vid ingången.

Använd egen ingång.

Håll mobiltelefonen ljudlös och hantera den som lärare anvisar.

Lämna aldrig skolans område utan lov av din lärare.

Berätta för din lärare eller annan vuxen då du gjort fel eller förorsakat skada.

Lämna pengar, godis och andra onödiga saker hemma.

Minns att skolans regler bör följas även under skolskjuts och på skolvägen.

Vikingaåsens skola
Arbetsplan 16-17

FÖRTECKNING ÖVER FÖR ELEVERNA VIKTIGA PERSONER

Rektor Pia Axberg, tel 329 711

Vicerektor Carina Jansson, tel 32 471

Kanslist Dick Flöjt, tel 329 710

Ekonomiföreståndare Magnus Jansson, tel 329 715

Dietkock Caroline Viktorsson, tel 329 715

Vaktmästare Niklas Pelin, tel 329 714; 040 732 4859

Hälsovårdare Ursula Sjövall, tel 329 713

Skolpsykolog Johanna Welander, tel 328 722, 0457 344 2188

Skolkurator _____

Skoldirektör Mathias Eriksson, tel 328 717

Bibliotekarie Gunilla Jansson, tel 31 725

Församlingens ungdomsledare Sonja Winé, tel 0457 342 7633

4-H ledaren, Malin Hagström, tel 040 752 3904

Fritidschef Margita Söderqvist, tel 31 392

Fritidsledare Simon Gustafson, tel 31 859

Föräldraföreningen: Marika Nordberg, marika.karlsson@liu.se

ÄMNESPLANER årskursvis

Matematik

Åk 1

Talbegreppet

Naturliga tal 0-100

- talföljder
- tiopar, tvillingar
- större än, mindre än, lika med
- sifferskrivning

Räknesätten

Add och subtr inom tal-området 0-10, 0-20, 0-100

Sambandet mellan add och subtr

- additions och subtraktions-
tabeller (0-10), (0-20)

Räknesagor

Algebra

Prealgebra

Mätning och enheter

Uppskattning och mätning
av längder; m, cm

Tid; hel- och halvtimme

veckodagar, månader, datum

Pengar, dyrare - billigare

Geometri

Plangeometriska figurer;
kvadrat, rektangel, triangel, cirkel

Lägesord, storleksord

Mönster och avbildningar

Tredimensionella figurer

Åk 2

Talbegreppet

Naturliga tal 0-1000

- talföljd
- större än, mindre än
- lika med

Positionssystemet

Talskrivning

Räknesätten

Add och subtr inom tal-området 0-100, 0-1000

Add- och subtr algoritmen

(med en växling / minnessiffra)

Laborationer med multi-

plikationstabellerna 1-5, 10

Multiplikation som upprepad addition

- additions och subtraktions-
tabeller (0-20)

Likadelning

Algebra

Prealgebra

Mätning och enheter

Uppskatta och mäta

- volym (l, dl)
- massa (kg, g)
- längd (m, cm)

Tid; hel och halv timme,

kvart över, kvart före,

fem över, fem före,

veckodagar, månader, år

Pengar

Geometri

Plangeometriska figurer;
kvadrat, rektangel, triangel

- sträckor och omkrets

Mönster och avbildningar

Tredimensionella figurer

Åk 3

Talbegreppet

Naturliga tal 0-10.000
- talföljder
- talens storleksordning
Positionssystemet (tiosystemet)
Talskrivning

Räknesätten

Addition och subtraktion inom
talområdet 0-10000
Additionsalgoritm med minnessiffra
Subtraktionsalgoritm med växling (lån)
Sambandet add - subtr
Multiplikationstab 1-10
Sambandet multiplikation - division
Multiplikationsuppställning

Divisionstabeller, enkel div. med rest
Räknesagor

Algebra

Prealgebra

Mätning och enheter

Tid; s, min, h
Klockan; analog och digital tid
Kalendern
Längd; km, m, cm, mm
Massa; kg, g
Volym; l, dl
Valuta: euro, cent

Geometri

Plangeometriska figurer;
kvadrat, rektangel, cirkel, triangel,
-sida, hörn, vinkel
Mönster och avbildningar
Tredimensionella figurer

Åk 4

Talbegreppet

Naturliga tal 0-100.000
- talföljder
- talens storleksordning
Positionssystemet
Talskrivning
Decimalform; tiondel, hundradel
Bråk som del av antal och del av helhet

Räknesätten

Additionsalgoritm med
flera minnessiffror
Subtraktionsalgoritm med flera växlingar / lån
Multiplikationstabellerna
(1-10) snabbt och säkert
Multiplikation med 10
Kort o lång division med ensiffrig nämnare
Division av tal som slutar på 0
Sambandet multiplikation - division
Multiplikationsalgoritm
Add. och subtr. med lika nämnare

Algebra

Prealgebra

Mätning och enheter

Räkneoperationer med tid
Tidtabeller
Längd; mil, km, m, dm, cm, mm
Massa; ton, kg, hg, g
Volym; l, dl, cl, ml
Valuta; euro, cent
Enhetstabeller

Geometri

Plangeometriska figurer;
namnge och rita
Kub och rätblock
Omkrets
Vinklar
Koordinatsystem
Mönster och avbildningar

Åk 5

Talbegreppet

Naturliga tal 0-1000.000
Positionssystemet
Decimalform; tiondel, hundradel, tusendel
Procentbegreppet
Tal i bråkform och i blandad form
Add och subtr av liknämninga bråk
Sambandet mellan bråk, decimaltal och procent

Räknesätten

Addition och subtraktion;
- huvudräkning och uppställning
- decimaltal
Multiplikation
- tabellerna
- decimaltal
- multiplikation med 10, 100, 1000
- multiplikation med tal som slutar på noll
Division
- tabellerna
- division med en och tvåsiffrig nämnare
- kort division och divisionsalgoritmen
- decimaltal
- medeltal
- division med 10, 100, 1000
- division med tal som slutar på noll
Räknesättens ordningsföljd
Avrundning till heltal
Enklare procenträkning; rabatt

Enheter

Massa-, volym- och längdenheterna
Enhetsbyten - även med tal i decimalform
Tid och tidsberäkningar
- sekunder, minuter, timmar, enhetsbyten
- dygn, år, månad, ålder
- tidsskillnad

Åk 6

Talbegreppet

Naturliga tal 0-1000.000.000
Positionssystemet
Decimalform; tiondel, hundradel, tusendel
Negativa tal; termometern
Tal i bråkform och i blandad form
Liknämninga och oliknämninga bråk
Procentbegreppet
Samband mellan bråk, decimalform, procent
- $1/2$, $1/3$, $1/4$, $1/5$, $1/10$ av procent

Räknesätten

Addition och subtraktion;
- Additions- och subtraktionsalgoritmer
med flera minnessiffror samt med tal i decimalform
Multiplikation och division
- tabellerna
- med 10, 100, 1000
- med tal som slutar på 0
- med tal i decimalform
Division
- tabellerna
- med en- och tvåsiffrig nämnare
- kort division och divisionsalgoritmen
- decimaltal
Medelvärden
Räknesättens ordningsföljd och parenteser
Avrundning till heltal och till tal i decimalform
Procenträkning; rabatt

Enheter

Massa-, volym- och längdenheterna
- prefixen milli-, centi-, deci-, (deka-, hekto-), kilo-
- enhetsbyten - även med tal i decimalform
Tid och tidsberäkningar
- sekunder, minuter, timmar, dygn, månader, år
- enhetsbyten
- tidskillnader
- ålder

Vikingaåsens skola
Arbetsplan 16-17

Geometri

Punkt, linje, sträcka
Fyrhörningar; kvadrat, rektangel, romb
Diagonal
Area av fyrhörningar
Omkrets
Vinklar; rät, rak, trubbig, spetsig
Rätblock, kub

Algebra

Inledande algebra

Geometri

Punkt, linje, sträcka
Kvadrat, rektangel, romb, parallelogram,
diagonal
Cirkeln och dess delar
Rätblock, kub, klot - konstruera / rita
Omkrets, area, volym
Vinklar; rät, rak, trubbig, spetsig, vinkelsumma
Att mäta och rita vinklar
Koordinatsystem
Likformighet och skala
Symmetri

Algebra

Inledande algebra
Enkla funktioner

Laborationer, huvudräkning och uppskattning, problemlösning och tillämpningar, matematiken omkring oss, spel, miniräknarens och datorns möjligheter samt tabeller och diagram på aktuell nivå i alla årskurser.

Kursplan i svenska – lågstadier i SÅHD

Åk 1-2

Tyngdpunkter: Fonologisk medvetenhet, läsiver (uppmuntra, läsförebilder som goda exempel), skapa berättelser

Innan eleven har gått ut årskurs två skall följande stoff ha behandlats i undervisningen:

Att lyssna och tala

Eleven

- är van vid att uttrycka sig muntligt och kan berätta för en liten grupp om sina erfarenheter så att lyssnarna kan uppfatta budskapet
- har förmåga att uppfatta stavelser, ljud och rytm och kan leka med språket, bl.a. uppfatta rim
- blir fonologiskt medveten genom språklekar
- kan lyssna koncentrerat samt följa muntliga instruktioner
- deltar i samtal och bidrar med egna kommentarer och frågor i diskussioner

Att läsa

Eleven

- läser åldersanpassade texter tämligen felfritt och flytande
- läser de flesta högfrekventa ord med automatik
- skall spurras till läsglädje
- skall få träna upp en fördjupad läsförståelse
- skall känna till olika litteraturgenrer med tyngdpunkt på sagor
- kontinuerlig högläsning av läraren och även att elever läser för varandra

Att skriva

Eleven

- skriver korta texter för hand och med hjälp av dator, även egna berättelser
- skriver hela meningar med tydlig handstil, stor bokstav och punkt
- skriver korta, ljudenligt stavade ord samt en del högfrekventa ord med ljudstridig stavning
- kan skriva en kort sammanfattning av en text
- kan skriva kommunikativt

Språklära och språkkännedom

Eleven

- är medveten om att det finns en skillnad mellan skrift- och talspråk
- har ett ordförråd som fungerar för skolarbetet och vardagen

Vikingaåsens skola
Arbetsplan 16-17

- kan formulera fullständiga meningar av varierande slag
- kan alfabetet och alfabetisk ordning
- skall kunna vokaler och konsonanter

Åk 3-4

Tyngdpunkter: Läsförståelse, läskondition, läsiver, skapa berättelseskapande, dramatisering, rättstavning

Att lyssna och tala

Eleven

- utvecklar sitt ordförråd
- lär sig planera, redovisa och utvärdera eget och gemensamt arbete
- övar sig i att lyssna och uppfatta andras åsikter och värderingar
- intervjuar
- lära sig att använda drama som uttrycksform
- bekantar sig med talesätt, ordspråk, dialekter, nordiska språk
- tränar på muntlig framställning inför grupp med stöd av bl a IKT
- kan recensera och referera det man läst och hört

Att läsa

Eleven

- lyssnar kontinuerligt till lärares och andra elevers högläsning
- läser regelbundet högt för andra
- ökar sin läshastighet
- kan använda biblioteket
- utvecklar sitt ordförråd
- övar sig i att kritiskt tänka och bearbeta information samt kunna ange källa
- bekantar sig med olika författare, nordiska språk
- lyssnar till kontinuerlig högläsning av läraren och även att elever läser för andra
- ska utveckla sin läshastighet

Att skriva

Eleven

- befäster en tydlig handstil och har rätt arbetsställning
- känner igen och övar på att själv producera olika texttyper, t.ex. facktexter, friskrivning, brev, meddelanden, dikter
- blir medveten om ljudstridig stavning, enkel och dubbelteckning
- skriver recensioner och referat
- övar sig på att skriva faktatexter med egna ord

Språklära och språkkännedom

Eleven

- övar rättstavning
- känner till begreppen substantiv, adjektiv och verb
- behärskar singular och plural
- bekantar sig med förkortningar, skiljetecken, släktord

Vikingaåsens skola
Arbetsplan 16-17

- känner till vanliga lånord i svenskan
- hanterar alfabetisk ordning, ordlistor, uppslagsverk
- känner till begreppen stavelser, ordstam, ändelser, avstavning av ord
- stiftar bekantskap med övriga nordiska språk

Åk 5-6

Tyngdpunkter: Skönlitteratur, friskrivning, muntlig framställning, ordklasser, satsdelar samt rättstavning.

Att lyssna och tala

Eleven

- tränas i att lyssna på andra och därvid uppfatta åsikter och värderingar
- lyssnar till bl.a. sagor, berättelser och dikter
- övar sig i att tala tydligt och uppträda i olika talsituationer
- improviserar och dramatiserar
- övar på att muntligt framföra sina tankar och att stå för sina åsikter
- tränas i att diskutera och delta i debatter

Att läsa

Eleven

- lyssnar kontinuerligt till lärares och andra elevers högläsning
- läser regelbundet högt för andra
- ska träna på att hantera faktatexter ur olika typer av källor
- ska tränas i att hantera olika typer av texter t.ex. fakta och fiktion/skönlitteratur, ålderdomlig text, dialekter, slang, talspråk, chat och sms

Att skriva

Eleven

- ska lära sig att producera faktatexter (inte reproducera)
- ska lära sig förkortningar
- ska träna på friskrivning
- ska bekanta sig med att skriva i sociala medier

Språklära och språkkännedom

Inom området skall läraren behandla följande:

- rättskrivning
- huvudsats och bisats
- meningsbyggnad och stycken
- ljudstridig stavning
- skiljetecken
- uppslagsform och böjningsform
- vidareutveckla ordklasser, räkneord, pronomen och prepositioner
- satsanalys (subjekt, predikat, objekt)
- prefix

Vikingaåsens skola
Arbetsplan 16-17

- tidsformer
- dialoger
- skillnaden mellan tal- och olika typer av skriftspråk, chat, sms

Utöver det som står i kursplanen hänvisas till Landskapets Ålands Läroplan .

Engelska

Årskurs 2-3

mål:

Eleverna skall:

- utveckla ett intresse för engelska språket.
- lära sig att uppfatta, förstå och våga tala engelska och agera enligt individuell förmåga.
- lära sig att respektera varandras kunskaper och färdigheter.
- göra sig förstådda i för dem nära och vardagliga situationer.
- med hjälp av bilder förstå en enkel text berättad på engelska.

innehåll:

- vardagliga fraser
- ramsor och sånger
- räkneord 1-20
- ordkunskap t.ex. djur, familj, skola, kroppen, kläder, veckodagar, mat, möbler, jämna klockslag, verb, adjektiv

Årskurs 4

mål:

Eleverna skall:

- lära sig att använda engelska språket för att kommunicera (med varandra)
- kunna förstå, översätta och producera enkla texter
- befästa ett gott uttal genom muntliga övningar
- bekanta sig med barns levnadsförhållanden i engelskspråkiga länder

innehåll:

- vardagliga fraser
- personliga pronomen
- räkneord 0-100
- presens av *to be* och *to have*
- obestämd och bestämd artikel
- demonstrativa pronomen, *this* och *that*
- prepositioner: *in, on, under, over, beside, behind, in front of, at, near, between*
- regelbunden plural
- *can – can´t*
- presens av regelbundna verb
- *there is – there are*
- genitiv, med apostrof
- ordkunskap
- alfabetet
- klockan, hel/halv

Årskurs 5-6

mål:

Eleverna skall:

- lära sig att använda språket för att kommunicera (med andra) utgående från texter som handlar om barn och vuxna i såväl realistiska som fantasifulla situationer.
- befästa ord, uttryck och språkliga mönster genom skriftliga övningar.
- få kännedom om barns levnadsförhållanden i engelskspråkiga länder, samt en inblick i kultur och samhällsliv

innehåll åk 5:

- imperfekt av *to be, to have*
- imperfekt av regelbundna verb
- omskrivning med *do* och *does*, i frågor och nekande satser
- possessiva pronomen
- komparation av regelbundna adjektiv
- ordningstal
- oregelbunden plural
- datum

- genitiv med *of*
- tolka fonetiska tecken
- alla klockslag
- progressiv form, presens

innehåll åk 6:

- räkneord 0-1000
- progressiv form, imperfekt
- oregelbundna verb, temaformer
- använda imperfekt av oregelbundna verb
- futurum
- komparation av adjektiv, *more, the most*
- reflexiva pronomen, *myself*
- relativa pronomen, *who, which*
- tolka fonetisk skrift
- *will, shall*
- *some, any*

Miljö och naturkunskap

omgivningskunskap, åk 1-3

(bi, ge, miljö, shk, hi)

Närmiljön

Åk 1: Skolan, hemmet, kamratskap-mobbning, fritiden, skolvägen, bondgården.

Åk 2: Pengar-konsumtion, telefon, trafik, träd, växter, djur

Hälsa

Åk 1: Hygien, matvanor, bordsskick

Åk 2: Människokroppen, sinnena, känslor

Rymden

Åk 2

Tiden

Åk 1: Årstiderna, månaderna, veckodagarna, hel- och halvtimme

Teknik

Åk 1: Ämnens egenskaper (enkla experiment)

Åk 2: Sinnesexperiment, enkla konstruktioner

Årskurs 3

Jomala, Åland

Seder och sedvänjor

Rek läromedel: Miljö- och naturkunskap åk3

Naturen omkring oss

- gårdsplanen, vägrenen, parken, ängen (växter och djur)

Hösten

- skördetid

Vintern

- djur och fåglar

Våren

- växter och djur

biologi, geografi, miljölära åk 4-6

rek läromedel: Miljö- och Naturkunskap åk4

Biologi och geografi åk5

Biologi och geografi åk6

- biologi, miljölära:

Årskurs 4

Vatten

- vattnets kretslopp

Vikingaåsens skola
Arbetsplan 16-17

- växter och djurliv vid och i vattnet
- Östersjön, miljöförstöring, rening

Årskurs 5

Människokroppen

- hälsosamma levnadsvanor

Åländska biotoper och jordbruket

Allemansrätten

Årskurs 6

Skogen

Hållbar utveckling

- utrotningshotade arter

- geografi:

Årskurs 4

Finland

Övriga Norden

Årskurs 5

Europa

Årskurs 6

Världen

Fysik och kemi

Mål: Väcka elevernas intresse för naturvetenskapliga fenomen så att de själva får lust att lära sig mer.

Årskurs 4-6

Rek läromedel: Miljö och Naturkunskap 4, Fysik och kemi för åk 5 och 6

Materien

- byggstenar
- grundämnen
- enkla kemiska föreningar
- aggregationstillstånd

Vatten

- lösningar
- blandningar
- vattnets kretslopp
- syror, baser

Vikingaåsens skola
Arbetsplan 16-17

Luft

- sammansättning
- tryck
- föroreningar

Astronomi

- jorden och planeterna
- solen
- gravitation
- tidsbegrepp

Ljud och ljus

- egenskaper
- syn och hörsel
- ljudalstring

Elektricitet

- enkla strömkretsar
- magneter
- elsäkerhet

Värme, utgående från närmiljön

Samhällsorientering

Samhällskunskap

Årskurs 4

Familjen, samhället och ekonomin

- Familj och skola
- Den egna ekonomin
- Jämställdhet
- Miljömedvetenhet och miljövård

Praktiska medborgarfärdigheter

- Trafik
- Allemansrätten
- Brand- och befolkningsskydd
- Sjöräddning

Årskurs 5

Informationssamhället

- Kommunikation och information
- Medierna och deras påverkan
- Reklam
- Upphovsrätt och källkritik

Lag och rätt

- I skolan
- I samhället

Det åländska samhället

- Åländska näringar
- Media och kommunikation på Åland
- Åländska traditioner

Årskurs 6

Det åländska samhället

- Kommunerna
- Fullmäktige, styrelse, nämnder
- Självstyrelsen och dess tillkomst
- Lagting och landskapsregering
- Hembygdsrätt
- Demilitarisering
- Flaggan, Ålänningens sång
- Åland och Finland
- Åland och Norden
- Åland och EU

historia

Årskurs 4

Stenåldern med bl a Jettböle

Bronsåldern med gravröset på Kasberget

Järnåldern med vikingagravarna vid skolan

Fornlämningar

- besök på Ålands museum, fornborgen vid Borgberget i Jomala

Årskurs 5

De första högkulturerna i världen

Antiken

Medeltiden i Europa

Medeltiden på Åland

- levnadsförhållanden
- klostret på Kökar, sjölederna
- medeltidshuset vid skolan

Vasatiden

Årskurs 6

Stormaktstiden, Frihetstiden, Gustavianska tiden

Den nya tiden i världen fram till franska revolutionen

Åland efter medeltiden fram till 1808

- en del av det svenska riket, kyrkans makt, häxprocesserna
- Kastelholm, kungsgårdarna, sjölederna, postväsendet
- Kringen, båtsmanshållet, Stora och Lilla ofreden

- Sjukvården, folkbildningen

religion

rek läromedel: Himmel och Jord åk 1-6

Årskurs 1

Skapelsen
Livet på Jesu tid
Högtider
Etik och moral

Årskurs 2

Bibeln och psalmboken
Jesu barndom
Jesu liknelser och underverk
Etik och moral

Årskurs 3

Patriarkerna
Josef och hans bröder
Mose
Profeterna Jona och Daniel
Bibelkunskap

Årskurs 4

Livet i församlingen
Kyrkoåret
Bibelkunskap

Årskurs 5

Kyrkornas stora familj
- Franciskus
- Martin Luther
- Heliga Birgitta
Budorden
Bibelkunskap

Årskurs 6

Paulus
Bibelkunskap
Världsreligionerna

livsåskådningskunskap

Årskurs 1-3

Vad är livsåskådning?

Jagbild	- identitet	- styrkor	- likheter/olikheter
Vänskap	- kompisar/vänner	- förlåtelse	- kärlek
Olikheter/Tolerans	- människans utveckling	- olika seder och bruk	- utseendeolikheter
	- olika starka sidor	- olika miljö	- Unicef
	- självvald olikhet	- skrämmer olikhet?	
Att leva tillsammans	- regler/rutiner	- lögn	- mänskliga rättigheter
Jag och naturen	- naturen	- göra/njuta	- allemansrätten
	- samverkan/skydd	- djur	

Årskurs 4-6

Ett gott liv	- lycka	- ansvar	-frihet
Livsåskådning	- tro/vetande	- världsbilder	
Tankefrihet	- åsikter	- religionsfrihet	- tolerans, rasism, förtryck
Kultur	- i Finland	- i världen	
Jämlikhet och fred	- våld	- fred	- jämlikhet
	- demokrati		
Människan och naturen	- olika uppfattningar om naturen	- hållbar utveckling	- miljöorganisationer

Musik

Årskurs 1

- Sånger med relativt litet tonomfång som ansluter sig till barnen föreställningsvärld.
- Sånger med anknytning till bokstavsinlärning, teman.
- Sång och rörelselekar samt dramatisering.
- Musiklyssning och musiksagor.
- Spel med rytminstrument.

Årskurs 2

- Sånger med utökat omfång.
- Sånger som stöd för lästräningen.
- Sångelekar och ringdanser samt dramatisering.
- Musiklyssning och musiksagor.
- Spel med rytminstrument, klangspel och ukulele.
- Inledande not- och gehörövningar. Svagt och starkt.

Årskurs 3

- Sånger med större omfång. Kanonsånger.
- Ålänningens sång och åländska folkvisor.
- Musiklyssning och instrumentkännedom.
- Dans och rörelselekar.
- Melodispel med blockflöjt och klangspel. Ackordspel med ukulele.
- Noter och pauser.

Årskurs 4

- Finlands och Sveriges nationalsånger. Nordiska sånger. Kanonsånger.
- Musik- och instrumentlyssnande. Kända musikstycken.
- Dans i olika former och rörelselekar.
- Spel med blockflöjt, klangspel och ukulele. Ostinatostämmor.
- Teori och gehörsträning. Taktarterna 2/4, 3/4, och 4/4. Diminuendo och crescendo.

Årskurs 5

- Traditionella och moderna sånger. Tonbildsövningar.
- Nordisk folkmusik.
- Traditionella pardanser.
- Enkla melodi- och rytmiskt diktat. Treklanger. Dur och moll. Notvärdenas matematiska namn.
- Spel med blockflöjt, gitarr, bas, ukulele, klangspel och rytminstrument.
- Musikskapande. Egna texter och musik.

Årskurs 6

- Traditionella och moderna sånger.
- Musiklyssning. Olika musikstilar och kända musikstycken. Kompositörer.
- Aktuell dans
- Spelarrangemang och klassorkester.
- Teori och gehörsträning. Punkterad not och synkop. Höjda och sänkta toner.
- Tempobeteckningar. Skolor och tonarter.
- Eget skapande.

Bildkonst

Mål:

- att uppmuntra eleverna att uttrycka sig i bilder
- att lära eleverna använda olika material
- att tillvarata elevernas spontana kreativitet
- att lära eleverna förstå och njuta av konst

Årskurs 1-2

Kompositionslära

- form och rytm

Färglära

- grundfärger
- färger och känslor

Konstruktion och formlära

- olika material
- pappersvikning

Tekniker

- krita, vattenfärg
- skrapeteknik
- schablontryck, stämpeltryck, frottage

Visuell kommunikation

- kort, hälsningar
- bildserier, trafikmärken, symboler

Miljöfostran

- årstider
- elevernas närmiljö

Fantasiuppgifter

- egna upplevelser och erfarenheter
- minnesuppgifter

Årskurs 3-4

Kompositionslära

- grundformer
- proportioner

Färglära

- färgcirkeln
- mellanfärger, komplementfärger

Konstruktion och formgivning

- olika material
- relief
- pappersvikning

Vikingaåsens skola
Arbetsplan 16-17

Teknik

- krita, vattenfärg, tusch och blyerts
- collage, mosaik

Teknisk ritning

- lodräta, vågräta och diagonala linjer

Skrivkonst

- bokstavsuppbyggnad, bokstavsdekorationer
- bild och text

Visuell kommunikation

- bildserier
- reklam

Miljöfostran

- konstruktioner av återanvändningsmaterial

Fantasiupplevelser

- egna upplevelser och erfarenheter
- minnesuppgifter, fritt skapande

årskurs 5-6

Kompositionslära

- ytor, rum, byggnader
- ornamentik

Färglära

- valörer, palettens färger
- kalla och varma färger

Konstruktion och formgivning

- olika material
- baktillverkning

Tekniker

- krita, vattenfärg, blyerts
- kolteckning, skuggning, rutförstoring
- collage
- blandtekniker

Teknisk ritning

- perspektiv
- kroppar
- ”lek med passare”

Skrivkonst

- skönskrift
- bild och text

Vikingaåsens skola
Arbetsplan 16-17

Visuell kommunikation

- bildserier
- bildkunskap
- analys av bilder

Fantasiuppgifter

- fritt skapande

Konsthistoria

- åländska konstnärer
- museibesök

Slöjd

Mål

Förutom läroplanens mål bör eleverna ha möjlighet att få sådan kännedom om slöjdhantverket så att de kan föra detta vidare.

I undervisning i slöjd skall eleverna:

- lära sig namn på redskap, verktyg och maskiner
- lära sig använda rätta handgrepp och arbetsmetoder
- lära sig ergonomiskt riktiga arbetsställningar
- lära sig färdigheter som behövs i det praktiska livet

Småslöjd

Årskurs 1-2

Allmänt

- använda sax
- klippa längs ritad linje
- rita runt mallar
- trä på nål
- göra knut
- fästa tråden
- nåla
- känna igen olika sorters nålar
- följa enkel arbetsordning

Papper

- klippa
- vika
- limma
- träda
- arbeta med pappersmassa

Naturmaterial

- skapa och fantisera

Garn

- tvinna

Vikingaåsens skola
Arbetsplan 16-17

- fläta
- fingervirka

Tyg

- sy träckelstygn
- sy langettstygn
- tråda i våffeltyg

Trä

- såga, spika

Textilslöjd

Årskurs 3

Symaskinen

- symaskinens delar
- trä i över- och undertråd
- rak söm och zig-zag inklusive fästning
- spolning
- symaskinskörkort

Sömnad

- egen design
- rita mönster
- förstoring (OH)
- nålning
- sömsmån
- tillklippning
- avig- och rätsida
- tråddriktning
- följa arbetsordning
- strykjärnets funktion och användning

Garnarbete

- vävning i ram
- bandvävning
- olika snoddar

Förslag till arbeten:

Sömnad

- maskot/kramdjur (bomullstyg)

Garnarbete

- tavla (vävram)
- dockmatta (vävram)
- pannlapp (vävram)
- underlägg (vävram)

- bokmärke (bandgrind)
- hårband (bandgrind)

Vikingaåsens skola
Arbetsplan 16-17

- skärp (bandgrind)
- nyckelring (bandgrind)
- trådrullssnodd
- kyrketöm

Årskurs 4

Sömnad

- repetition av symaskinen
- rengöring av symaskinen
- ficka
- snedlist

Broderi

- korsstygn

Knytbatik eller tygtryck

Virkning

- luftmaska, fastmaska

Förslag till arbeten:

Sömnad

- toalettpappershållare
- gymnastikpåse
- väggficka
- förkläde
- ryggsäck

Broderi

- duk
- tavla
- nåldyna

Virkning

- grytlapp, maskot

Årskurs 5

Sömnad

- repetition av symaskinen
- applikation

Stickning

- garnbanderollen
- uppläggning
- räta och aviga maskor
- avmaskning

Vikingaåsens skola
Arbetsplan 16-17

Förslag till arbeten:

Sömnad
-tavla

Stickning
- ”stickgubbe”
-maskot
-pannlapp
-mössa
-halsduk

Årskurs 6

Sömnad
- repetition av symaskin
- byte av pressarfot
- tråckling
- dragkedja
- sy i knapp
- lapptechnik (kvadrater, trianglar eller blockhusteknik)
- strykning av skjorta
- enkelt plagg
-mönster, tillklippning, beskrivning

Läderarbeten

- laskning
- mönsterpunsning
- isättning av tryckknapp
- sammanfogning på maskin (raksöm och zig zag)

Förslag till arbeten:

Sömnad
- kudde
- väska
- penal

Läderarbeten

- nyckelhållare
- glasögonfodral
- stickfodral
- penal
- necessär

Teknisk slöjd

Årskurs 3-4

Säkerhetsföreskrifter

Verktygens användning och funktion

Få pröva sig fram med egen fantasi

Mäta, rita och vinkla

Göra enkel skiss, enkel ritning

Träna att såga, spika, borra, hyvla, urholka,

skruva, limma, raspa, fila, putsa med sandpapper

Enkel ytbehandling med vattenbaserade produkter

Årkurs 5-6

Säkerhetsföreskrifter

Verktygens användning och funktion

Tolka ritning, ritning i skala

Utveckla verktygsanvändningen

Olika träslag

Sammanfogning, limfog

Montera gångjärn

Dekorera med glödpenna

Svarvning

Enklare smidesarbeten

Ytbehandling med vattenbaserade produkter

Gymnastik o idrott

Skolans målsättning

Eleverna skall:

- få insikt i de vanligaste idrottsformerna
- lära sig samarbeta och ta hänsyn
- ges tillfällen att utveckla sin kreativitet
- ha möjlighet att uppleva glädje, rekreation och gemenskap
- lära sig förstå sambandet mellan motion och hälsa

Gymnastik

Betonas:

- motoriska övningar
- redskapsgymnastik
- handredskap

Hälsa, hygien, ergonomi

Betonas:

- träning, utrustning
- personlig hygien
- säkerhet

Bollspel

betonas:

- teknikövningar
- samspel

Vikingaåsens skola
Arbetsplan 16-17

- ”fair play”

Dans o rytmik

betonas:

- ringlekar
- sällskapslekar

Friidrott

betonas:

- mångsidighet
- ”tävla mot dig själv”
- stafettlöpning

Orientering

betonas:

- skiss- och kartövningar
- skolgårdsorientering

Lek

betonas:

- aktivitet
- samarbete

Simning

betonas:

- vattenvana
- simkunnighet

Skidåkning

betonas:

- övning i olika terrängtyper

Skridskoåkning

Betonas:

- Åkteknik
- lekar o spel

Friluftsliv

Betonas:

- rörelse i skog och mark

Finska

Målet med undervisningen är att eleverna skall våga uttrycka sig på finska i tal och i förlängningen i skrift. Arbetssätten och metoderna skall bygga på en funktionell och kommunikativ syn på språk och lärande.

Grammatikaliska strukturer:

Årskurs 5

Nom sing, plur

Gen sing

Adessiv, inessiv sing

Kongruens

Verb i presens

Jakande och nekande presens

Ordningstal i grundform

Uttrycka antal

Enkla tidsuttryck

Tyngdpunktsområden:

- ☒ Våga uttrycka!
- ☒ Uttryck från ”dagligt tal”
- ☒ Tematisk undervisning
- ☒ Läraren använder målspråket i klassrummet
- ☒ Lekfulla lärandesituationer / drama

Årskurs 6

Jak och nek presens

Frågor i presens

Part sing

Uttrycka priser

Uttrycka tider

Tyska, åk 5-6

Målsättning:

- Eleverna skall klara av tyskan i, för dem, vardagliga sammanhang. De skall ha någon kännedom om tysktalande länder.

- Tonvikten ligger på övningar i muntlig färdighet med gott uttal.

-Skriv- och språkriktighetsövningar skall stödja den muntliga färdigheten.

-Genom att undervisningsmetoder och material varieras, tas elevernas olika inlärningsstilar i bruk.

-Materialets inriktning mot information och upplevelse ökas gradvis

-En atmosfär, där var och en arbetar målmedvetet och kan få känna glädje över sina framsteg, främjas, så att eleverna fullt ut vill och vågar använda språket.

Innehåll:

Grundläggande ord/fraser inom följande ämnesområden (inom parentes berörs eventuellt):

Hälsnings-, artighetsfraser (vykort, brev, mail, telefoning)

Presentera sig och sin familj

Släkt

Fritidsintressen/aktiviteter, t ex djur, sport, musik

Alfabetet

Siffror, sifferuttryck: telefonnummer, pengar (årtal)

Café-, restaurangbesök (livsmedel, maträtter)

Inköp

Skola (arbete, yrken)

Vägbeskrivningar (resor, färdmedel, hotell)

Tidsuttryck: klockan, veckodagar, del av dag, månader, årstider

Väder

Kläder

Kroppen, hälsa

Färger, vanliga adjektiv (utseende)

Hus och hem

Högtider, traditioner

Nationalitetsord

Grammatik:

Regelbunden presens

Presens av 'haben' och 'sein'

Perfekt av regelbundna verb

Artiklar i nominativ

Plural

Personliga pronomen

Possessiva pronomen, singular (plural)

Räkneord

Realia

Eleverna skall få en inblick i levnadsförhållanden, samhällsliv, sport och kultur i de tysktalande länderna, och därigenom i någon mån förstå sig på kulturella skillnader.

IKT

Årskurs 1-2

Allmän Windowshantering

Kan starta datorn och logga in

Kan använda musen

Kan använda tangentbordet förutom bokstäver och siffror även backstegs-, delete-, mellanslags-, enter- och shifttangenter

Kan starta ett namngivet eller flera namngivna program

Kan minimera/maximera ett fönster

Kan stänga fönster (utan att stänga programmet)

Kan växla mellan program på aktivitetsfältet

Kan använda rullningslisterna i fönster

Vet vad en ikon är

Öppna en namngiven fil inifrån ett program

Spara en fil under arbetets gång

Kan skriva ut ett dokument

Ordbehandling

Kan radera text

Kan ändra teckensnitt i ett ordbehandlingsprogram

Kan ändra teckenstorlek i ett ordbehandlingsprogram

Kan framhäva enskilda ord med fet/kursiv

Kan markera text

Årskurs 3-4

Allmän Windowshantering

Kan flytta överlappande fönster i bildskärmen
Ser skillnad mellan aktiv och inaktivt fönster

Kan kopiera/flytta filer från en enhet till en annan
Öppna en namngiven fil utanför ett program dvs. känner igen ikonen
Spara och namnge en fil första gången i en bestämd destinationsmapp
Kan välja skrivare ifall det finns flera valbara
Kan radera en fil i Utforskaren
Kan arbeta med snabbmenyn ”bakom högra musknappen”

Ordbehandling

Kan justera text enl. vänster, höger, centrera
Kan olika sätt att markera text
Kan kopiera/klistra in text
Kan ångra
Kan infoga bild via menyposter *Infoga* (ClipArt eller från fil)

Årskurs 5-6

Allmän Windowshantering

Kan hitta filer med hjälp av Utforskaren eller ”Sök i Startmenyn”
Kan byta namn på en redan befintlig fil
Spara en öppen fil under nytt namn i en bestämd destinationsmapp (dvs göra en kopia av den befintliga filen)
Växla mellan olika fönster i inom samma program t.ex. Word 2000
Kan ändra utskriftsformat

Kan justera dokumentmarginaler

Ordbehandling

Kan justera text enl. vänster, höger, centrera, marginal
Bekanta sig med rubriknivåer
Kan infoga bild, dokument
Kan olika sätt att markera text

Bildbehandling

Kan beskära en bild hämtad från Internet
Kan använda skanner
Kan spara en bild i olika filformat

Internet

Kan öppna en Internetsida när adressen är given
Kan kopiera text och bild ur en webbsida/ dokument
Kan spara bild på egen enhet
Kan använda en sökmotor (enkel sökning) på Internet
Kan hitta och ladda ner filer från Internet
Kan skicka och besvara ett e-postmeddelande
Kan bifoga filer till ett e-postmeddelande

Varje elev i årskurs 1-6 har tillgång till e-postlåda (sahd.ax).

DAGHEM-SKOLA, samordnad arbetsplan för Jomala

Förundervisningen

Nybörjarundervisningen

Språkutveckling

Stödja barnets begynnande läs- och skrivkunnighet genom att inspirera och väcka lusten till viljan att lära sig läsa och skriva. Uppmärksamma barnet på ord och meningar. Lära sig lyssna, reflektera och återberätta	Ge verktygen till läsning och skrivning. Uppmuntra till att reflektera över den språkliga medvetenhetens olika delområden. Väcka nyfikenheten inom läs- och skrivinläring
---	---

Matematiskt tänkande

Den grundläggande matematiken utgår från vardagliga situationer där barnet kan reflektera över begrepp, mängd, olikheter och likheter. Öva kreativt tänkande genom enkla problemlösningar.	Tillfällen att reflektera och få kunskap om matematiska begrepp, strukturer och strategier. Öva på talbegrepp, sifferskrivning, räknasätten addition och subtraktion.
--	---

Rörelse

Rörelseaktiviteter ute och inne som utvecklar fin- och grovmotoriken, balansen och koordinationsförmågan.	Genom rörelsegemenskap få uppleva glädje och rekreation. Lära sig sambandet mellan hälsa, motion och gemenskap. Få insikt i de vanligaste idrottsformerna.
---	--

Skapande verksamhet och Musik

Barnen erbjuds rikliga tillfällen att utveckla sin kreativitet och fritt få uttrycka sina känslor och tankar i bild. Inspiration till att pröva många olika material och tillfällen att laborera med färger. Olika sömnadssätt på olika tyg. Inom musiken få uppleva sångglädje och rytmik genom sång- och rörelselektunder.	Tillvarata elevernas spontana kreativitet. Få arbeta med olika material och tekniker. Uppmuntra eleverna till att uttrycka sig i bild. Färg-, form- och kompositionslära är delar av bildkonsten. Skapa en positiv attityd till musiken och väcka elevens musikintresse.
--	--

Etik och social utveckling

Genom sagor och rollspel får barnen leva sig in i olika situationer och utveckla en empatisk förmåga för andra individer. Lära sig förstå och upptäcka sina egna känslor och lära sig avläsa andras känslor. Genom självkontroll lära sig hantera ilska och förebygga ett aggressivt beteende.	Förståelse för mångfalden av livsåskådningar. Lära sig lyssna på varandra och bygga upp ett positivt samarbete. Lära sig självkontroll och ett fungerande samspel i sociala situationer.
--	--

Hembygdskunskap, natur och miljö

Stödja barnet att iaktta det som händer i vår natur och närmiljö, med alla sinnen. Bekanta sig med närmiljön under alla årstidsväxlingar. Lära sig positivt miljöansvar och hur man rör sig i naturen utan att göra åverkan. Aktivt delta i kulturutbudet som riktar sig till barn och det åländska kulturarvet och hembygdens traditioner.	<i>Skrivningen ej ännu behandlad av samarbetsgruppen</i>
---	--

Religion

Inom religionen får barnen bekanta sig med kyrkoårets högtider och festligheter	<i>Skrivningen ej ännu behandlad av samarbetsgruppen</i>
---	--

RÄDDNINGSPLAN

FÖR

VIKINGAÅSENS SKOLA

Mars 2016 / BI

1. Allmänna uppgifter

Fastighetens namn:	Vikingaåsens skola (Skolvägen 3) PB2 22151 Jomala tel. 32 970
Ägare:	Jomala kommun
Tekniskt underhåll:	Tekniska avdelningen i Jomala kommun
Fastighetsskötsel:	Tekniska avdelningens serviceman: Niklas Pelin
Fastighetens storlek:	4000 kvm
Försäkringsbolag:	Fastighet och lösegendom är försäkrade av Ålands Ömsesidiga Köpmansgatan 6, 22 100 Mariehamn Tel. 018 – 27 600
Beskrivning av fastigheten:	En huskropp, putsfasad på tegel, plåttak, renoverad och tillbyggd 1998-2000. Källare i sydvästra hörnet med teknikrum. Många ingångar. Inrymmer även kommunens bibliotek.
Brukare:	Lågstadieelever i Jomala kommun. Elevantal ca 245. Skolpersonal ca 45 st
Besökare:	Inbokade aktiviteter, främst i gymnastiksal och slöjdsal Föräldrar och andra sporadiska besökare.
Personalstyrka:	En föreståndare 14 st klasslärare 2 speciallärare 5 timlärare 7 assistenter En fastighetsskötare En kanslist Två städare En ekonomiföreståndare Två kockar Två köksbiträden

Arbetsfördelning vid allmän fara:

Skolans ledning

- Informerar och delegerar uppgifter

Undervisningspersonalen

- Ansvar för sin elevgrupp (samlas vid uppsamlingsstället vid brandlarm eller annan utrymning, lugnar och finns till hands, räknar in elever)
- Kontaktar vid behov hemmen

Fastighetsskötaren och övrig personal samlas vid larmenheten för att bistå skolledningen med att

- Upprätthålla kontakt med alarmcentral
- Sköter externa kontakter (informerar skolkansliet, kommunledning, media, skolskjutsar etc)
- Vid behov stänga byggnadens maskinella ventilation.
- Organisera de åtgärder som är påkallade

2. Det allmänna nödnumret är 112

Ring larmcentralen; berätta vad som hänt, var hjälp behövs, ev skadade etc. Uppge noggrann adress.

Lyssna på anvisningar och avsluta samtalet först när du fått lov.

3. Information och skolning

Räddningsplanen skall vara tillgänglig för alla som arbetar eller praktiserar på Vikingaåsens skola (ingår i trygghetsmappen som delges alla som verkar i skolan). Samtliga arbetstagare skall veta var närmaste telefon finns samt veta vilket telefonuttag som gäller vid strömavbrott, då skolans telefonväxel upphör att fungera. Telefonlistor finns i kontaktpärm i lärarrummet. Utrymningsövning för hela skolan hålls i början av varje hösttermin. Personalen fortbildas i brandskydd, första hjälp etc minst vartannat år.

4. Konstruktivt skydd

- ☒ Automatlarm – testas varje månad av fastighetsskötaren
- ☒ Brandsektionering
- ☒ Automatiska branddörrar
- ☒ Rök/värmedetektorer anslutna till automatiskt brandlarm
- ☒ Säkerhets-/nödbelysning i händelse av strömavbrott
- ☒ Ventilationsanläggningar rengörs regelbundet (kanaler, kammare, fläktar och brandbegränsare i frånluftsdel. Tilluftsdel rengörs vid behov). Kökets frånluftsdel bör rengöras minst en gång/år
- ☒ Brandsyn förrättas en gång/år
- ☒ Första hjälpväskor och –stationer i lärarrum, gymnastiksal, slöjdsal, kök.
- ☒ Vattenbrandposter **4st**
- ☒ Handbrandsläckare **6st**
- ☒ Brandfilt i kök samt vid luciamorgnar och liknande samlingar
- ☒ Utrymningsplan
 - Ritningar för utrymningsvägar finns i alla undervisningsutrymmen och gemensamma utrymmen.
 - Samlingsplats är skolans sandplan, uppställning enligt skiss.

5. Evakueringsplan

Om skolan måste utrymmas kontaktar klasslärarna hemmen och eleverna skickas i första hand hem. Ingen skall dock skickas till ett tomt hem. Elever vars föräldrar inte gått att kontakta, eller som inte har möjlighet att hämta sina barn, förs till ett säkert ställe i kommunen (t ex församlingshemmet, Vikingahallen).

6. Distributionsstörningar

- ☒ Problem med eldistribution
- ☒ Problem med värmedistribution
- ☒ Problem med vattendistribution
- ☒ Problem med telefonförbindelser

Kortare avbrott inverkar inte menligt på skolans arbetsdag och –rutiner. Vid längre avbrott stängs skolan och en alternativ/tillfällig undervisningslokal ställs om möjligt i ordning. Här om beslutar räddningschefen och skolnämnd.

7. Brand

- ☒ Utrymning enligt plan
- ☒ Släckningsinsatser av egen personal om situationen så medger

8. Epidemier

- ☒ Följs hälsovårdens instruktioner

9. Speciella förhållanden

- ☒ Strålningsfara
- ☒ Extrema väderleksförhållanden
- ☒ Hot om våld från utomstående

Vid allmän farosignal handlar vi i enlighet med räddningsmyndigheternas allmänna direktiv, dvs. går inomhus, stänger fönster och dörrar, lyssnar på radio samt kontrollerar Rundradions text-TV och inväntar räddningschefens instruktioner. Skolans ytterdörrar kan snabbblåsas från tre olika platser, två av dem strategiskt placerade.

10. Övrigt

- ☒ Sjukdomsfall/dödsfall
Vi följer skolans krisplan.
- ☒ Inkräktare i skolan/andra hotfulla situationer
Polis kontaktas
- ☒ Elev försvinner under skoldagen
Vuxna som ansvarar för eleven letar resp tar hand om den övriga gruppen.
Vårdnadshavare kontaktas och åtgärder (t ex meddela polis) vidtas i samråd.

11. Planens distribution

Räddningschefen
Kommunkansliet
Skolkansliet

12. Uppdatering

Planen uppdateras minst vart 5:e år, vid behov oftare. Alla berörda skall informeras om uppdateringar.

KRISPLAN

Krisgrupp:

Skolföreståndare, Bernt Isaksson, sammankallare

Viceföreståndare, Pernilla Blomqvist

Skolpsykolog, Johanna Welander

Hälsovårdare, Ursula Sjövall

Om olycka eller dödsfall drabbar elev, elevs förälder, lärare eller personal:

1. Krisgruppen rådgör om åtgärder.
2. Krisgruppen sammankallar skolans vuxna och berättar om vad som hänt. Klasslärare för lämplig information vidare till klasserna såvida en storsamling inte anses ändamålsenlig.
3. Vid elevs dödsfall, utanför skoltid, samtalar klassläraren med klassen efter att krisgruppen och anhöriga konsulterats.
4. Om dödsfall drabbat elevs förälder kan klasslärare tala med klassen efter att ha hört eleven och elevs övriga närstående.
5. Vid minnesstund där hela skolan deltar beslutar krisgruppen i samråd med närmast berörda hur den bäst kan genomföras. Rekommenderas sång, textläsning samt tänd ljus vid foto av den person minnesstunden berör.
6. Om svår olyckshändelse inträffar i skolan kontaktas akut hälsovård (ambulans), anhöriga informeras omgående.
7. Om dödsfall inträffar kontaktas även polis, med vilken man rådgör om tillvägagångssättet att informera anhöriga. Krisgruppen ordnar med de arrangemang som sedan i övrigt behövs i skolan, t ex med lärare/elever/övrig personal som behöver krishjälp.
8. En pärm, märkt ”SORG” och vars innehåll ständigt kan kompletteras, förvaras i lärarrummet.

Denna plan är uppgjord och behandlad första gången under vårterminen 1993, senare uppdaterad, redigerad samt överförd till digitalt format. Senaste uppdatering april 2015.

/ BI

Plan mot dyslexi i SÅHD

FÖRORD

Under ett antal år som speciallärare på Kyrkby Högstadieskola har min förhoppning och strävan varit att utveckla och förbättra specialpedagogiska metoder och insatser till förmån för elever med olika slags inlärningssvårigheter. Detta har inte gällt enbart i mitt eget undervisningssammanhang, utan jag har allt mer kommit att inse hur betydelsefullt det är att vi alla som på olika sätt ansvarar för våra barn och ungdomar samarbetar i den gemensamma uppgiften att leda varje barn vidare i sin utveckling.

Det har varit oerhört givande att närmare knyta kontakter till förskoleverksamheten inom barnomsorgen genom det språkleksprogram som är gemensamt för dem och skolan. Speciallärarna i distriktet samlas även regelbundet, liksom klasslärare och ämneslärare vid övergången från lågstadium till högstadium. Kommunernas förtroendevalda stöder genom sina beslut detta viktiga arbete.

Som ytterligare ett led i samarbetet och åtgärderna kring barn med läs- och skrivsvårigheter/dyslexi är denna handlingsplan, som samtliga berörda förhoppningsvis kan samla sig kring och försöka förverkliga efter bästa förmåga. Intentionerna i handlingsplanen bygger på samarbete på många plan både långsiktigt och kortsiktigt. Elev, föräldrar, lärare och speciallärare och elevassistenter är viktiga samarbetspartners i uppgörandet och förverkligandet av föreslagna åtgärder. Handlingsplanen är inget statiskt instrument, utan ger fortsättningsvis rum för nya förslag till förbättringar. Som ansvarig för sammanställningen av innehållet i handlingsplanen tar jag gärna emot synpunkter och diskuterar också gärna konkreta frågor kring dyslexi som kan dyka upp i skolan.

Jomala i december 1998

Ann-Christina Kjeldsen
speciallärare

1 INLEDNING

Kommunerna Eckerö, Hammarland, Jomala, Lemland och Lumparland på södra Åland utgör tillsammans Södra Ålands högstadiedistrikt, som är upptagningsområde för Kyrkby Högstadieskola i Jomala. Det finns totalt sex lågstadieskolor i distriktet: Eckerö skola, Näfsby skola, Södersunda skola, Vikingaåsens skola, Lemlands grundskola och Lumparlands skola. Daghem, lekskolor och familjedaghem finns också i alla kommuner.

Handlingsplanen för elever med läs- och skrivsvårigheter/dyslexi gäller gemensamt för alla skolor i distriktet och omfattas av all personal verksam inom skolan. Denna har som utgångspunkt en helhetssyn på den enskilde eleven och upptar såväl förebyggande, habiliterande som kompenserande aktiviteter. Individuellt uppgjorda åtgärdsprogram, som involverar både elevens familj och skolan, möjliggör kontinuitet och uppföljning av elevens lärande och inbegriper även skolbyte och studieövergångar. Den distriktsvisa dyslexihandlingsplanen bygger på den handlingsplan Ålands landskapsstyrelse tillställt skoldistriktet som rekommendation.

2 MÅL

Att i södra Ålands skolor ha ett gemensamt synsätt på barns läs- och skrivutveckling, som sträcker sig från barnomsorg till högstadium.

- Att fånga upp de barn som har någon form av språkliga svårigheter i ett så tidigt skede som möjligt och erbjuda barnet adekvata stödåtgärder i samarbete med hemmet.
- Att kontinuerlig kartläggning följer och långsiktig metodik genomsyrar undervisningen.
- Att undervisningen bedrivs av lärare med kunskaper och förståelse för elever med läs- och skrivsvårigheter. Att fortbildning och studier ger fortsatta fördjupade insikter i ämnet.
- Att varje enskild elevs svårigheter uppmärksammas på ett respektfullt och ändamålsenligt sätt.

3 VAD ÄR DYSLEXI - DEFINITION

Det är ingen enkel uppgift att ge ett entydigt svar på vad dyslexi är. Inte heller forskningen av i dag kan helt hjälpa oss på den punkten. Det visar sig att specifika läs- och skrivsvårigheter är ett komplext problemområde, där flere symtom samtidigt tycks förekomma tillsammans. Forskarna Höien & Lundbergs (1997) definition förklarar läs- och skrivsvårigheter/dyslexi på följande sätt:

- Dyslexi är en störning i vissa språkliga funktioner som är av betydelse för att kunna utnyttja textens principer vid kodning av språket. Störningen ger sig i första hand till känna som svårigheter att uppnå automatiserad ordavkodning vid läsning. Störningen kommer också tydligt fram i bristfällig stavning. Den dyslektiska störningen går i regel igen i familjen, och man kan anta att en genetisk disposition finns i botten. Karakteristiskt för dyslexi är också att

störningen är bestående. Även om läsningen småningom kan bli acceptabel, fortsätter ofta problemen med stavningen. Vid en mer grundlig kartläggning av fonologiska färdigheter finner man att bristerna på detta område även fortsätter upp i vuxen ålder.

Dyslexi kan sammanfattas som en störning i kodningen av skriftspråket, förorsakat av en brist i det fonologiska systemet.

Med utgångspunkt i denna dyslexi- definition kan svårigheterna grupperas inom följande områden, vilka baserar sig på grundläggande kognitiva brister och kan förekomma på olika intellektuella nivåer:

- svårigheter med visuell bearbetning p.g.a. lång varaktighet av synintryck (ikoniskt minne), som gör att det tar längre tid att gå över från en bokstav till en annan.
- generella automatiseringssvårigheter, som inte visar sig enbart i problem med läsning, utan även i reaktionsnabbhet, motoriska färdigheter och balansaktiviteter och att kunna göra flere saker samtidigt.
- fonologiska svårigheter, som hänger samman med uppfattningen av ordens ljudstruktur.
(Höien,1997)

4 ÅTGÄRDER

Handlingsplanen rekommenderar följande förebyggande, habiliterande och kompensande/alternativa åtgärder för barn med eller i riskzonen för dyslexi:

4.1 FÖREBYGGANDE ÅTGÄRDER

Inom kommunernas barnomsorg får förskolebarnen och även yngre barn träning i språklig medvetenhet enligt Bornholmsmodellen, ett språkleksprogram som fortsätter i skolan i början av åk1. Kommunernas bibliotekarier och hälsovårdare ingår i ett samarbete kring uppföljning och stimulering av barns tidiga tal- och språkutveckling. Även talterapeuten och skolpsykologen ingår i detta samarbetsteam, där samtliga följer upp arbetet till skolan. Mer än något annat har det visat sig att tidig upptäckt och tidiga insatser ger de största vinsterna för en framgångsrik läs- och skrivutveckling. Personalen inom barnomsorgen och lärarna i nybörjarundervisningen håller gemensamma planeringsmöten i samband med Bornholmsprogrammet.

I början av varje nytt läsår görs genomgångar av innehållet i handlingsplanen. Detta garanterar att all skolpersonal är insatt i vad som gäller och att den hålls aktuell genom nödvändiga revideringar.

Vid skolbyte och stadiövergångar informeras mottagande skolor med elevens och föräldrarnas vetskap. Elever med svår dyslexi erhåller intyg över konstaterade svårigheter i och med att de slutar högstadiet. Dyslexiintygen utfärdas av skolpsykologen eller specialläraren.

4.2 HABILITERANDE ÅTGÄRDER

4.2.1 Språklig medvetenhet

Nära samarbete med förskolepersonalen genom regelbundna överläggningar om språkleksprogrammets genomförande och resultat medvetandegör lärarna i åk 1 i ett tidigt skede om barnens språkutveckling. Träning i språklig/fonologisk medvetenhet enligt Bornholmsmodellen fortsätter i åk 1.

4.2.2 Kartläggning

För att de barn som kan löpa risk för dyslektiska svårigheter skall få ett ändamålsenligt åtgärdsprogram är det nödvändigt med klassvisa kartläggningar av barnets läs-och skrivstatus. Dessa klass-screeningar görs årligen med början på hösten i åk1. Under de tre första skolåren kartläggs språklig medvetenhet, bokstavskännedom, läsning, skrivning, läsförståelse och matematik både höst och vår i grupp och individuellt. I åk 4-6 sker den klassvisa kartläggningen en gång per år på våren. I högstadiet görs klassvisa läs- och skrivtest på hösten i åk 7 och på våren i åk 9. I denna klass- screening ingår även ord- och läsförståelsetest. Denna kompletteras i alla årskurser med mer ingående analyser av dem som visar sig ha svårigheter på området. Dessa analyser innehåller ingående samtal om hur barnet upplever hela sin situation och vad det har för intressen och är bra på. Se bilaga.

4.2.3 Individuella åtgärdsprogram

Det individuella åtgärdsprogrammet utgår från en helhetsbild av elevens skolsituation och beaktar de speciella behov eleven har av träning, olika hjälpmedel och de hänsyn som behöver

iakttagas i all undervisning. I uppgörandet av åtgärdsprogrammet deltar elev, föräldrar, klasslärare, speciallärare och eventuell övrig elevvårdspersonal. Åtgärdsprogrammet kan göras skriftligt, se bilaga. Viktigt att påpeka är att för att det skall ge förväntat resultat måste samtliga parter känna sitt medansvar och fullfölja sina uppgifter. Regelbunden uppföljning och revidering av åtgärdsprogrammet gör eleven medveten om sina framsteg och uppmuntrar till nya ansträngningar.

4.2.4 Föräldraengagemang

Föräldrarnas engagemang för barn med dyslexi är ytterst väsentligt. Barnet behöver stöd hemma med läsläsning, men även mycken förståelse för sina svårigheter och uppmuntran vid alla framsteg.

Högläsning och växelläsning t.ex. En kvart om dagen ger eleven stöd för sin egen läsning. Föräldrarna erhåller information om skolans åtgärdsprogram vad gäller dyslexi på föräldramöten i skolan och via den information som ges i nämnda handlingsplan. Alla föräldrar har även rätt att få del av den information som de årliga klassvisa kartläggningarna av elevernas läs- och skrivstatus ger. Denna ges lämpligen av klassläraren och specialläraren vid utvecklingssamtal med elev och föräldrar.

Litteratur för föräldrar:

Seth-Heimdal-Janson

Lindell

Wellros

Dyslexi för föräldrar

Dyslexi - problem och möjligheter

En kamp om kunskap

4.2.5 Specialundervisning

Adekvata specialpedagogiska insatser i skolan för elever med läs- och skrivsvårigheter/dyslexi bör vara särskilt intensiva under de första skolåren medan hjärnans funktioner ännu har en stor formbarhet, inlärningslust och motivation är hög och misslyckanden ännu inte fått eleven att hamna på efterkälken och känslan av mindervärde och dumhet börjat ta över handen. Elever i riskzonen för dyslexi bör i åk 1 och åk 2 få korta pass med daglig läs- och skrivträning enligt principen en-till-en undervisning. Metodik som bygger på den direkta undervisningsmodellen och som grundligt genomförda visat sig ge resultat är:

Witting, Reading Recovery, First Step.

Alla elever bör ha en positiv och pedagogisk läs- och skrivmiljö, där de dagligen uppmuntras till läs- och skrivaktiviteter av olika slag. Klassrummet bör innehålla rikligt med böcker av olika svårighetsgrad och olika typer. De kvalitativa ingredienserna är ytterst avgörande: att även för lässvaga sträva till att göra läsinlärningen lustbetonad genom att reducera risken för misslyckanden, ge rikligt med positiv feedback och få eleverna att tro att de kan lära sig läsa och skriva. Datorstödd träning är motiverande för flertalet elever, särskilt på högstadiet. Stavningsträningsprogram att rekommendera är Maj-Gun Johanssons MG-program, Lexia, Ordbygget, Greppet.

Läsförståelseträning med användande av autentiska texter är nödvändig vid sidan av lästräning för automatisering av ordavkodningsfärdigheten. Specialläraren har en handledande funktion i samarbetet med klassläraren vid utformandet av specialpedagogiska åtgärder i klassen.

4.3 KOMPENSERANDE ÅTGÄRDER

Åtgärdsprogrammet bör följas upp så länge läraren finner det angeläget och det känns motiverat och meningsfullt för elev och föräldrar att aktivt ta del i föreslagna åtgärder. Men även kompensering och alternativa arrangemang bör i ett tidigt skede löpa parallellt med andra åtgärder i den dagliga undervisningen. Hit hör de tekniska hjälpmedel, som visat sig vara till hjälp för många dyslektiker.

- Bok och band. Genom att lyssna på inspelade band och samtidigt läsa med i texten i motsvarande bok kan eleven systematiskt arbeta med att öva upp läsförmågan och läshastigheten. Banden finns i olika inläsningstakt eller regleras via bandspelare.
- Talboken är böcker inspelade på band, vilka lånas ut av Talboks- och punktskriftsbiblioteket, TPB, 122 88 Enskede. Tel: 08-39 93 50. Skolor och bibliotek kan beställa därifrån och försändelserna är portofria.
- Kassettboken är böcker inspelade på band, vilka kan köpas i en bokhandel eller från Kassettbokklubben, Sandborgsvägen 52, 122 88 Enskede. Tel: 08-618 09 25.
- Läroböcker på band kan delvis beställas från Läromedelscentralen, Talboks- och punktskriftsbiblioteket, samt De synskadades bibliotek, tel: 09-146 40 14. En del rikssvenska läromedel på band finns att köpa hos förlag (tex Inläsningstjänst AB, tel: 08-556 115 50)
- Datorstödd läsning kan även vara ett bra hjälpmedel vid lästräning. Med kan även via en scanner kopiera in färdiga texter i datorn.
- Datorstödd skrivning har visat sig underlätta stavningen, samt förmågan att skriva egna texter. Ordbehandlingsprogrammets layoutmässiga möjligheter, tydligheten på datorskriften, samt frigörelsen från penna -handkoordineringen tycks ha positiva effekter på skrivandet. Dessutom är de flesta elever mer motiverade att arbeta på datorn än med papper och penna, vilket resulterar i fler övningstillfällen för skrivning.

5 ALLMÄNNA RÅD

Då det gäller undervisningen i klass är det viktigt att där genomgående vara uppmärksam på den dyslektiske eleven. Här följer några allmänna råd.

- Värna om elevens självförtroende - ge beröm. Det är lättare att förebygga situationer, som kan ge knäckt självförtroende än att i efterhand försöka reparera det.
- Låt eleven sitta långt fram. Även om man inte har syn- eller hörselnedsättningar och hör man bättre ju längre fram man sitter och därmed ökar koncentrationen.
- Tala tydligt - tala långsamt - repetera gärna. Det är bra för alla elever, men helt avgörande för dyslektiker, som har svårare att uppfatta orden rätt.
- Tvinga aldrig eleven att läsa högt om det inte är förberett. Låt högläsningen bli en chans att lyckas. Läsningen kan varieras genom körläsning, parläsning, växelläsning, repeterad läsning och tyst läsning.
- Uppgifter inför hela klassen bör vara väl förberedda, så att eleven kan vara trygg i en sådan situation och få känna uppskattning.
- Förvarna om prov i mycket god tid, eftersom det tar så mycket längre tid att läsa in. Mind-map eller strukturering av provtexten i stödord underlättar för eleven att se helheter och lära in det väsentliga. Instuderingsuppgifter kring det centrala stoffet före provet ger eleven möjlighet att hinna igenom provavsnittet och lära sig det.

Provtillfällena utformas så att eleven kan prestera sitt maximala: med förlängd provtid, med provfrågor inspelade på band, redovisning muntligt, enskilt eller på dator. Provfrågor på papper bör vara tydligt skrivna på maskin eller dator och tydligt kopierade.

- Under lektioner är det svårt att både lyssna till läraren och skriva av anteckningar från OH:n eller tavlan. Om eleven inte hinner med, lär sig eleven bättre genom att koncentrerat lyssna till läraren och få anteckningarna kopierade.
- Särskilda svårigheter i vissa ämnen: att lära sig kartuppgifter i geografi; specifika matematiksvårigheter-dyskalkyli-förorsakar svårigheter att tolka matematiska symboler; mekaniska minnesuppgifter i olika ämnen; främmande språk, speciellt engelska med tanke på stavningen. Om svårigheterna är oöverstigliga för eleven, koncentrera stoffet till basuppgifter, som är väsentliga för sammanhanget och låt ej stavfel vara utslagsgivande i språkprov.

6 AVSLUTNING

Sist men inte minst: det viktigaste för alla elever - och alldeles speciellt för dem som kämpar med svårigheter är att bli sedda och uppmärksammade för dem de är, få uppskattning och uppmuntran att ta itu med sina uppgifter.

Läraren och kåsören Helena Bross skriver i Lärartidningen (1995):

Nu för tiden tänker jag ofta på min gamla fröken som hette Edith. Hon hjälpte mig att hitta bokstävernas hemlighet och byggde en ny värld åt oss dumskallar. I hennes klassrum var jag någon att plötsligt räkna med. Förut hade jag varit den som ingenting begrep. Jag kan inte minnas exakt vad hon gjorde eller hur vi jobbade. Kvar fanns bara känslan av glädje varje dag. Att hon såg mig, att skolan blev begriplig, och att jag upptäckte att jag kunde.

Detta exempel om att bli sedd ger just känslan av trygghet och omtanke som särskilt elever med läs-och skrivsvårigheter/dyslexi är i behov av.

Åtgärdsprogram för _____ **Klass:** _____ **Datum:** _____

Skolans uppgift:

Hjälpa elev att utvecklas så mycket som denne har förutsättningar för.
Ge vägledning till föräldrar hur de skall bistå i skolarbetet.
Vårda god kontakt till hemmet.

Annat som tillsammans bestämts

Föräldrars uppgift:

Hjälpa barnet upprätthålla goda rutiner och hälsosamma vanor.
Övervaka att hemuppgifter utförs.
Vårda god kontakt till skolan.

Annat som tillsammans bestämts

Elevs uppgift:

Utföra och göra sitt bästa med de uppgifter lärare anvisat.
Begära hjälp då uppgifterna blivit för svåra.
Visa hänsyn och vara hjälpsam.

Annat som tillsammans bestämts

förälder

elev

klasslärare

speciallärare

FORTBILDNINGSPLAN för läsåret 2016/2017

Fortbildning	Åtgår av fortbildningskvoten	Kommentar
Kreativitet och entreprenörskap	3 timmar	Kick-off tillsammans med övriga skoldistrikt i Lr regi måndagen den 15.8.2016 kl. 12.30-16.00
IKT- utbildning	3 timmar	Lärare deltar i utbildningstillfällen som anordnas/erbjuds
Individuell utbildning	6 timmar	
Utvärdering, planering och uppföljning skolvis	6 timmar	Enligt rektors/skolföreståndares anvisningar